

RAFFAELLO STANZÁI

Dr. Krutsay Miklós

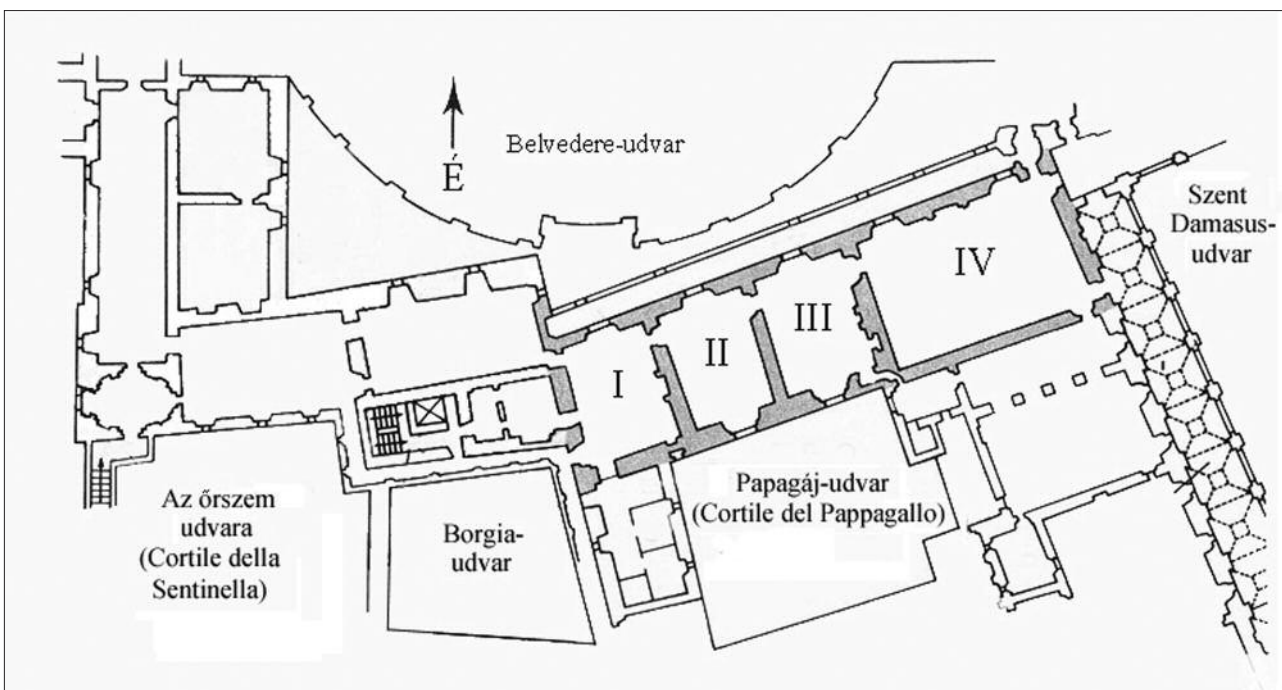
Della Rovere II. Gyula pápa (1503–1513) megválasztása után nem kívánta gyűlölt elődje, Borgia VI. Sándor lakhelyét használni, ezért a felette lévő szinten, a Vatikáni Palota második emeletén alakíttatta ki lakosztályát (*1. ábra*). A négy, összefüggő helyiség (stanza = szoba) falainak és mennyezetének kifestésével a híressé vált urbinói művészt, Raffaello Santit bízta meg, aki munkatársaival együtt 1511-től haláláig (1520) dolgozott rajta. A művész a freskókon szereplő, régebbi pápákat az aktuálisan uralkodó pápa (II. Gyula, illetve X. Leó) arcvonásaival ábrázolta. (Sajnálatos, hogy némely képbe ajtó- vagy ablaknyílás ékelődik.) A művet 1524-ben, VII. Kelemen idejében fejezték be, és a termetek többnyire a bennük látható falfestmények egyikéről nevezték el.

A stanzák ma a Borgia-lakosztállyal együtt a Vatikáni Múzeum egyik részlegét alkotják. Látogatásuk összeköthető a szomszédos Sixtus-kápolna megtekintésével.

Nyugatról keletre haladva az első terem a Tűzvész terme (Stanza dell'Incendio). Freskói III. és IV. Leó életéből idéznek fel jeleneteket. Ezeket Gyula utóda, X. Leó rendelte meg. A névadó kép (*A Borgo égése*, 2.

ábra) azt idézi fel, hogy IV. Leó pápa imájára megszünt a 847-ben, a Borgo városnegyedben dülő tűzvész. (A tűz elől menekülő alakok Michelangelónak a Sixtus-kápolnában lévő Vízözön c. freskójára emlékeztetnek.)

A következő terem, a *Segnatura terme* (Stanza della Segnatura), nevét a vatikáni legfelsőbb bíróságról (Segnatura Apostolica), az pedig az aláírás (segnatura) szóról kapta. A *Vita az oltári szentségről* (La Disputa) című freskón felhők felett Jézus trónol szentek társaságában, alul a monstrancia mellett hittudósok, pápák tartanak gyűlést (*3. ábra*). Köztük a művész saját korában élt, közismert személyiségeket is ábrázolt (pl. Bramante, IV. Sixtus, Szt. Bonaventura, Savonarola, Aquinói Szt. Tamás, Dante, Fra Angelico). Az *Athéni iskola* hatalmas, bolthajtásos termében Platón és Arisztotelész körül gyülekeznek az ókor bölcselei, tudósai (*4. ábra*). Platón arca Leonardo da Vinciére hasonlít. Alul középen, a lépcsőn heverő férfiben Michelangelót sejtethetjük. A jobb szélén csoportosuló alakok Sodomát, Raffaellót és Bramantet örökítik meg. A Parnasszus című, félkör alakú freskón a hegedűn játszó Apollót látjuk, akinek zenéjét múzsák, antik görög és

1. ábra. Raffaello stanzái. Alaprajz

2. ábra. A Borgo égése

3. ábra. A Disputa

4. ábra. Az Athéni iskola

5. ábra. A Parnasszus

latin költők hallgatják (5. ábra). Köztük felismerhetjük Dante, Petrarca, Boccaccio, Ariosto arcvonásait. A negyedik oldal kisebb képei A Törvény allegóriái.

A harmadik termet (*Héliodorosz terme*, Stanza di Eliodoro, 6. ábra) egy szír király kincstárnokáról neveztek el, aki elrabolta a jeruzsálemi templom kincseit, de – amint a freskón látható – egy, égből leszállt lovas kiűzte és menekülés közben a földre terítette (7. ábra). Balról, a hordszéken ülő II. Gyula is részese a jelenetnek. Egy másik kép (*I. Leó és Attila találkozása*, 6. ábra, balról) arra emlékeztet, hogy 452-ben a hun vezér Mantua mellett találkozott a pápával, aki a Itáliába nyomult sereget visszatérésre készítette. (A pápa X. Leó arcvonásait viseli.). A *Péter megszabadítása* című freskó (6. ábra, jobbról) megőrökíti, hogy Szt. Péter apostolt jeruzsálemi fogságából egy angyal kiszabadította, miközben öreire mély álmat bocsátott. A *bolsenai mise* (8. ábra) egy prágai papról szól, aki nem hitt

az átváltozásban. 1263-ban erre járván a bolsenai Szt. Krisztina-templomban mondott misét. Eközben az ostyából – csodás módon – vér szivárgott az ostyaabroszra (corporale). A jelenséget az oltár másik oldalán térdelő II. Gyula és kísérete szemléli. (A kendőt azóta az orvietói dómban őrzik.)

A lakosztály utolsó, 10 × 15 m-es helyisége a *Konstantin-terem* (Stanza di Constantino) nevet viseli. Ennek freskóit Raffaello tanítványai, Giulio Romano és mások fejezték be. Legismertebb képe: *Csata a Milvius-hídnál* (9. ábra). Itt aratott győzelmet 312-ben Nagy Konstantin a pogány Maxentius császár felett.

Napoleon idejében a francia megszállók, miután a mozdítható, értékesebb műtárgyakat elrabolták, le akarták választani a falról a freskókat, hogy azokat a Louvre-ba szállítsák, de – szerencsére – ez technikailag megoldhatatlannak bizonyult. Ma is eredeti helyén csodálhatjuk meg Raffaello stanzáit.

6. ábra. Héliodorosz kiűzése

7. ábra. Héliodorosz terme

8. ábra. A bolsenai mise

9. ábra. Csata a Milvius-hídnál